

Jong zijn in Schiedam: ieders zorg!

Nota integraal jeugdbeleid 2008-2012

**Schiedam
2008**

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Jong in Schiedam: de belangrijkste feiten op een rij	5
3	Uitgangspunten	12
4	Het actieprogramma in drie omgevingsdomeinen	13
	4.1 Thuis	13
	4.2 School en werk	17
	4.3 Vrije tijd en openbare ruimte	21
5	Het realiseren van de ambities: onze sturingsfilosofie	24
6	Het actieprogramma in vogelvlucht	25

1 Inleiding

Er gebeurt in Schiedam heel veel voor de jeugd en jeugdbeleid is niet nieuw.

Al in 1999 verscheen de startnotitie “Een weg die nog veel verder gaat”, waarin duidelijk werd dat we meer zicht moesten zien te krijgen op de vraag, het aanbod en de aansluiting daartussen. De brede schoolontwikkeling was nog nieuw, er bestond behoefte aan een jeugdmonitor en er moest meer aandacht komen voor kinderopvang, de aansluiting op de arbeidsmarkt en vrijetijdsvoorzieningen voor de jeugd boven 12 jaar.

Inmiddels zijn we acht jaar verder en kunnen we constateren dat er enorm veel gebeurd is waar we trots op kunnen zijn: de brede school is niet meer weg te denken uit Schiedam, van de jeugdmonitor is inmiddels de derde editie verschenen, het aanbod van kinderopvang is meer dan verdubbeld en de aansluiting school-werk is verbeterd. Maar we zijn er nog niet. Sommige ontwikkelingen vergen meer tijd. Zo heeft het realiseren van meer vrijetijdsvoorzieningen voor de jeugd boven 12 jaar nog onvoldoende resultaat gehad: nog steeds is de wens voor een jongerenvoorziening in het noordelijk deel van onze stad niet gerealiseerd.

Daarnaast vraagt de veranderende samenleving om nieuwe oplossingen. Onze jeugd groeit op in een sterk geïndividualiseerde omgeving, met technologische ontwikkelingen die van grote invloed zijn op hun dagelijks leven: het beeldscherm in de vorm van tv, video, computer, mobiele telefoon en mp3 is niet meer weg te denken. Hun leefomgeving is complexer geworden en staat vaak ver af van het leven dat hun ouders als jongere geleid hebben. Daar waar kinderen of jongeren zich in probleemsituaties bevinden, zijn deze situaties bijna altijd complex en is de problematiek zwaarder en meervoudig. Dit vraagt een brede inzet op het maatschappelijk vlak, breder dan deze nota behandelt. Armoedebeleid, schuldhulpverlening, huisvestingsbeleid, inburgeringbeleid, veiligheidsbeleid en werkgelegenheidsbeleid hebben alle tot doel de positie en ontwikkeling van alle Schiedammers te ondersteunen en versterken. Het spreekt voor zich dat onze jeugd daarvan ook de vruchten moet kunnen plukken.

Wij willen een goede toekomst voor de Schiedamse jeugd. In “Alle Schiedammers”, het Collegewerkprogramma 2006-2010, hebben wij al verschillende thema’s benoemd. Jongeren verdienen een volwaardige plek in de samenleving. Wij willen laten zien dat wij jongeren waarderen en jongereninitiatieven ondersteunen. Wij hebben geconstateerd dat de meeste jongeren het in Schiedam heel goed doen: ze zijn goed opgeleid en pakken hun kansen. Voor hen die het niet goed doen willen wij het beleid richten op ondersteuning en disciplineren. Maar wij willen ook meer samenhang in het beleid voor onze jeugd. Wij willen werk maken van bestrijding van schoolverzuim en –uitval, van het realiseren van een jongeren centrum, van het versterken van opvoedingsondersteuning en de zorgstructuur in ons onderwijs. Andere thema’s in “Alle Schiedammers” zijn het verbeteren van de aansluiting op de arbeidsmarkt, het bevorderen van stageplekken en het bevorderen van integratie, onder meer door het stimuleren van sport in de wijk.

De raad heeft haar bijzondere betrokkenheid bij het jeugdbeleid zichtbaar gemaakt door voor de eerste keer het instrument maatschappelijke verkenning in te zetten. De aandacht van de Verkenningcommissie jeugdbeleid heeft zich gericht op de jeugd van 10 tot 23 jaar met als thema’s chillen, hangen, sport, cultuur en participatie.

Wij willen aandacht hebben voor zowel de allerkleinsten, zelfs nog voordat ze geboren zijn, als voor de peuters, kleuters, schoolgaande jeugd tot en met de jongvolwassenen die de eerste schreden op de arbeidsmarkt zetten en zelfstandig gaan wonen. Dit betekent dat we de leeftijdsafbakening van 0-23 jaar enigszins flexibel opvatten.

We zien de afgelopen jaren dat de publieke opinie in relatie tot jeugdbeleid aan het veranderen is. De positie van de jeugd in onze samenleving staat prominent op de agenda’s

van de overheden in Nederland. Niet zozeer omdat het slecht gaat met de jeugd in het algemeen, maar omdat de problemen die jongeren ervaren niet altijd adequaat worden aangepakt, met soms desastreuze gevolgen. Dit wordt niet veroorzaakt door een gebrek aan voorzieningen, maar eerder door onvoldoende samenwerking. Grote incidenten hebben gezorgd voor een ‘sense of urgency’ bij de landelijke, provinciale en lokale overheid.

De landelijke overheid heeft een projectministerie Jeugd en Gezin ingesteld, de provinciale overheid investeert in de geïndiceerde jeugdzorg, en van de lokale overheid wordt verwacht, al dan niet in regionale samenwerking met andere gemeenten, dat zij de regie gaat voeren over het Integraal Jeugdbeleid. Daarmee krijgen wij als gemeente een cruciale plaats in het beleid dat erop gericht is een laagdrempelige ondersteuning te organiseren en te voorkomen dat jongeren gebruik moeten maken van speciale voorzieningen.

Het rijk wil dat gemeenten sluitende afspraken gaan maken met en tussen andere relevante instellingen zoals jeugdzorg, eerstelijns gezondheidszorg, justitie, politie, onderwijs, woningcorporatie en Raad voor de Kinderbescherming. Een zogenoemd escalatiemodel, waarbij wordt overgeschakeld naar een hoger besluitvormingsniveau, maakt hiervan onderdeel uit.

We staan voor een dubbele opdracht: alle Schiedamse jongeren moeten de mogelijkheden hebben zich optimaal te ontwikkelen, maar daarnaast voelen we ons verantwoordelijk om extra aandacht te besteden aan kwetsbare groepen, kinderen en jongeren die in de knel dreigen te komen.

Deze kadernota gaat over integraal jeugdbeleid. Het is evenwel onmogelijk in één nota ook alle aspecten van andere beleidsterreinen, die betrekking hebben op de jeugd, op te nemen. Met nadruk verwijzen wij hier dan ook naar de betreffende beleidsdocumenten op die terreinen. Van groot belang zijn uiteraard de sport en de brede buurtschool, maar ook het (jeugd-)cultuurbeleid, gezondheidsbeleid en jongerenhuisvesting zijn onlosmakelijk met het jeugdbeleid verbonden. Wij hechten eraan deze relaties hier expliciet te vermelden maar om dubbelingen te voorkomen verwijzen voor de specifieke invulling naar de kadernota's sport, lokaal gezondheidsbeleid en cultuureducatie

Deze kadernota is op onderdelen al zeer concreet, maar blijft een kadernota. De jaarlijkse uitwerking zal geschieden in de vorm van jaaractieprogramma's. Bij de ontwikkeling van de jaaractieprogramma's zal de budgettaire ruimte ook nadrukkelijk aan de orde komen.

Na deze inleiding zetten we in het tweede hoofdstuk een aantal belangrijke gegevens over de Schiedamse jeugd op een rij. Het derde hoofdstuk behandelt de uitgangspunten die wij hanteren. Hoofdstuk 4 vormt de kern van de nota met daarin een overzicht van het actieprogramma. In het vijfde hoofdstuk geven we aan welke sturingsfilosofie wij voorstaan. In het laatste hoofdstuk staan de ambities en acties op een rij.

Integraal beleid staat voor het aanbrengen van samenhang in die activiteiten voor de jeugd, die van belang zijn voor opvoeding, opgroeien, educatie en ontspanning van de jeugd van Schiedam. Daarmee willen wij bevorderen dat de activiteiten van instellingen op elkaar aansluiten en elkaar versterken. Daarnaast willen wij investeren in het oplossen van problemen, waar het reguliere aanbod niet (meer) toereikend is. Wij willen duidelijk maken dat wij niet schromen, om daar, waar sprake is van crisissituaties, de leiding te nemen en in te grijpen.

Toch benadrukken wij hier dat onze inzet er voor alles op gericht is om dit in gemeenschappelijke verantwoordelijkheid te doen: samen met de ouders, samen met de scholen, samen met de professionele instellingen en waar dat kan vooral ook samen met de Schiedamse jeugd. Alleen dan heeft ons jeugdbeleid kans van slagen.

Het motto van deze nota is daarom: *jong zijn in Schiedam, ieders zorg!*

2 Jong in Schiedam: de belangrijkste feiten op een rij

Het is van belang om een goed beeld te hebben van de actuele situatie van de Schiedamse jeugd.

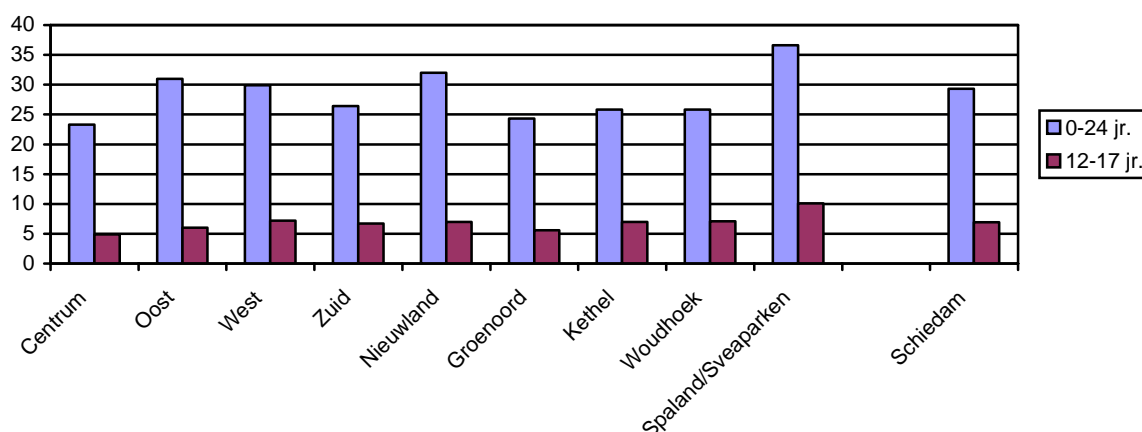
Een belangrijke bron is de Schiedamse jeugdmonitor die elke 2 jaar wordt gehouden in het kader van het grote stedenbeleid Gsb. Deze monitor en het rapport van de Verkenningcommissie van de raad geven veel belangrijke informatie over de wijze waarop de jeugd van Schiedam kijkt naar zichzelf, elkaar en de stad. Daarnaast zijn er de rapportages zoals de leefbaarheidsmonitor en veiligheidsmonitor en een keur aan landelijke onderzoeken die tezamen een beeld geven van de situatie van de Schiedamse jeugd in vergelijking met andere gemeenten. Tot slot zijn er nog de vele signalen die ons bereiken vanuit de dagelijkse praktijk: van scholen, welzijnsinstellingen, zorginstellingen enzovoort. In dit hoofdstuk zijn enkele kerngegevens opgenomen die onze keuzes en suggesties onderbouwen.

Schiedam is een jonge stad. Bijna 30% van onze inwoners is jonger dan 24 jaar. Dat betekent dat de jeugd een belangrijke positie inneemt in onze stad.

Tabel 1 Jeugd naar leeftijdsgroepen per 1-1-2006

	Schiedam		Nederland
0-24 jaar	22.051	29.3%	30.2 %
12-17 jaar	5.223	6.9%	7.3 %

Figuur 1 Jeugd naar leeftijdsgroepen en wijken in Schiedam per 1-1-2006 (in %).

Van de jeugd van 0-24 jaar in Schiedam is 41.8% (9.222 personen) van niet-westerse allochtone afkomst, ruim boven het Nederlandse cijfer van 16.1%. In de leeftijdsgroep 12-17 jaar gaat het in Schiedam om 43.1% (2.249 personen) en in Nederland als geheel om 15.4%. Wijken met een hoog percentage niet-westerse allochtone inwoners zijn Nieuwland, Oost en Groenoord. Onder niet-westerse allochtone jeugd van 0-24 jaar is de

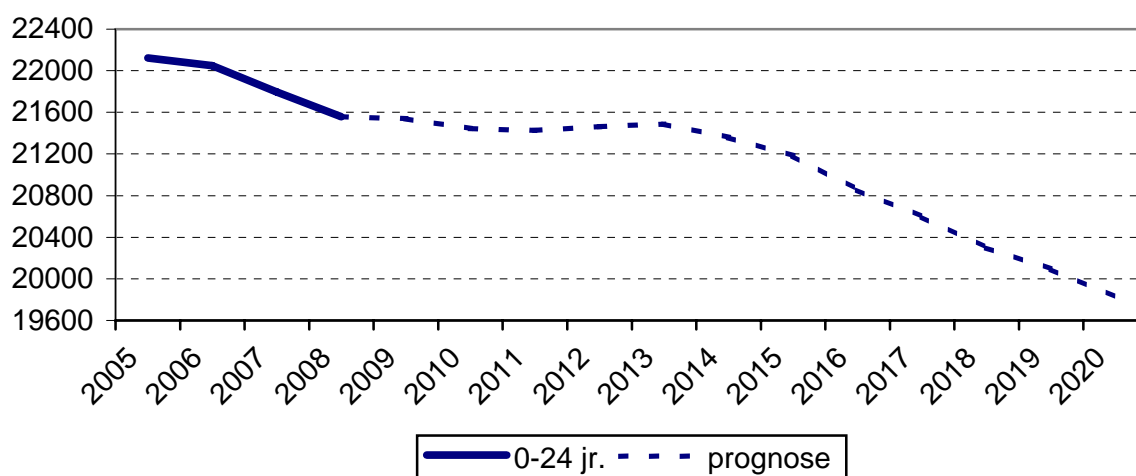
Turkse jeugd de grootste categorie met 36.3%, gevolgd door Surinaamse jeugd (10.6%), Marokkaanse jeugd (10.2%) en jeugd van Antilliaanse of Arubaanse achtergrond (8%).

Tabel 2 Jeugd naar niet-westerse allochtone herkomst in Schiedam, Schiedamse wijken en Nederland.

	0-24 jaar	12-17 jaar
Schiedam Centrum	350 (36%)	-
Oost	1.814 (53.7%)	-
West	1.108 (32.4%)	-
Zuid	429 (26.1%)	-
Nieuwland	3.659 (79.7%)	-
Groenoord	1.156 (53.3%)	-
Kethel	92 (9.6%)	-
Woudhoek	245 (12.1%)	-
Spaland/Svea	369 (12.7%)	-
Gemeente Schiedam	9.222 (41.8 %)	2.249 (43.1%)
Nederland	796.772 (16.1%)	185.218 (15.4%)

In 2010 zal het aandeel jeugd van 0-24 jaar op de totale bevolking in Schiedam licht afnemen van 29.3 naar 28.8 %. Deze daling doet zich ook in Nederland als geheel voor. De verwachte daling van het aantal jeugdigen na 2015 is groter, maar deels theoretisch: de woningbouwplanning tot 2020 is immers nog niet bekend.

Figuur 2 Prognose van het aantal jeugdigen (0-24 jr.) in Schiedam.

In tabel 3 staat een vergelijking weergegeven van de situatie in Schiedam ten opzichte van 50 andere gemeenten in Nederland. Het beeld dat daarbij ontstaat is niet geheel eenduidig.

Zo staat Schiedam wat betreft het aantal jongeren in de leeftijd 15-29 jaar op de 27ste plaats; er zijn 26 gemeenten met procentueel meer jongeren. Voor wat betreft de veiligheid zien we dat van die 50 gemeenten Rotterdam het slechtst scoort; de 34ste positie van Schiedam is in dit licht relatief gunstig. De woonaantrekkelijkheid voor met name de jongeren wordt met een 6de positie als zeer goed beoordeeld, terwijl Schiedam met een 45ste plek op het gebied van leefbaarheid weer slecht scoort.

Tabel 3 Atlas voor gemeenten 2007: Schiedam in relatie tot 50 gemeenten
(1 = beste, 50 = minst goede score)

Jongeren 15-29 jaar	Jeugdwerkloosheid	Laagopgeleiden
1 Groningen 9 Rotterdam 14 <i>Gemiddeld</i> 19 Spijkenisse 27 Schiedam 35 Venlo 37 Vlaardingen	1 Amstelveen 13 Spijkenisse 28 <i>Gemiddeld</i> 30 Vlaardingen 34 Schiedam 38 Rotterdam 41 Venlo	1 Groningen 17 <i>Gemiddeld</i> 38 Vlaardingen 44 Rotterdam 47 Schiedam 48 Venlo 49 Spijkenisse
Veiligheid	Woon aantrekkelijkheid Voor 15-29-jarigen	Sociaal-economische index
1 Amstelveen 18 Vlaardingen 27 Venlo 33 <i>Gemiddeld</i> 34 Schiedam 37 Spijkenisse 50 Rotterdam	1 Den Haag 6 Schiedam 7 Rotterdam 40 Venlo 42 Vlaardingen 46 Spijkenisse <i>Geen gemiddelde</i>	1 Amstelveen 33 Spijkenisse 38 Venlo 40 Schiedam 41 Rotterdam 43 Vlaardingen <i>Geen gemiddelde</i>

Kwetsbare groepen

Wij willen extra aandacht geven aan de jeugd die zich in een kwetsbare positie bevindt. Algemene risico-indicatoren zijn aanwijzingen voor de risicograad van jongeren gebaseerd op statistische informatie. Het gaat om leerlinggewichtcijfers, gegevens over niet-westerse allochtone jeugd, jeugdwerkloosheid en jeugdcriminaliteit. Maar ook zaken als de gezondheidstoestand en het aantal meldingen van kindermishandeling zijn indicatoren voor kwetsbaarheid.

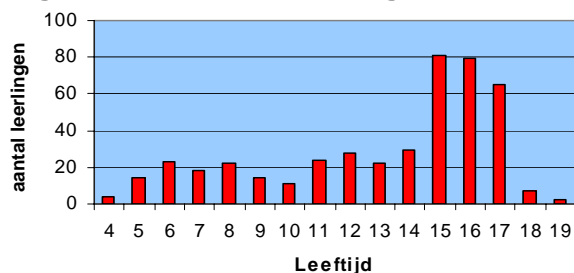
Als we kijken naar het basisonderwijs dan zien we dat 45% van de leerlingen een leerlinggewicht van 1.9 of 1.25 (peildatum 1 oktober 2005).¹ Dat ligt boven het landelijk gemiddelde van 22%. Dit is vooral het gevolg van het hoge aandeel 1.9 leerlingen in Schiedam (33%).

De Citoscore-uitslagen in Schiedam liggen drie punten onder het landelijke gemiddelde (resp. 532.2 en 535). Daarbij moet wel in aanmerking genomen worden dat de Schiedamse leerlingen met leerling-gewicht 1.0 (kinderen van redelijk geschoolde autochtone ouders) ongeveer gelijk scoren aan het landelijke gemiddelde (535).

¹De gewichtenregeling is met ingang van het schooljaar 2006/2007 gewijzigd. Hier wordt gesproken over de gewichtenregeling die daarvoor van toepassing was. Leerling-gewicht 1.9 betekent afkomstig uit een laaggeschoold allochtoon milieu, leerling-gewicht 1.25 betekent afkomstig uit een laaggeschoold autochtoon milieu.

Op een totaal aantal leerplichtigen in Schiedam van 11.773 (schooljaar 2005/2006) zijn ca. 450 leerlingen in behandeling bij de afdeling leerplicht. Het gaat daarbij om uiteenlopende zaken, variërend van (luxe) verzuim tot multiproblematiek. De sectie leerplicht heeft 243 meldingen met betrekking tot schoolverzuim behandeld. Er werd opgetreden inzake 62 schorsingen en 11 verwijderingen. Het zwaartepunt van de gemelde leerlingen ligt tussen de 15 en 17 jaar maar er is een tendens dat leerlingen op steeds jongere leeftijd met leerplicht in aanraking komen.

Figuur 3 Aantal leerlingen naar leeftijd bij leerplicht (schooljaar 2005-2006)

Bij alle in behandeling genomen zorgdossiers heeft ongeveer een derde betrekking op autochtone leerlingen en tweederde op allochtone leerlingen.

Van de leeftijdscategorie van 18 tot 23 jarigen (in het schooljaar 2005/2006 ca. 5.200 jongeren) hebben we ongeveer 680 voortijdig schoolverlaters in beeld. Dit is ca. 14%. Het gaat dan om jongeren die niet meer leerplichtig zijn, maar waarvan wij constateren dat zij niet beschikken over voldoende kwalificatie voor een duurzame plek op de arbeidsmarkt.

Gemiddeld heeft 63% van de werkzoekenden 15-24 jaar een lage opleiding (basisonderwijs of vmbo). Van deze 15-24 jarige werkzoekenden is 27% langer dan 12 maanden werkzoekend. Landelijk heeft in 2005 ca. 55% van alle werkloze jongeren van 15-24 jaar geen startkwalificatie (ca. 34.000 personen). Voor allochtone jongeren van niet-westerse herkomst is dat in sterkere mate het geval.

Het jeugdwerkloosheidscijfer in termen van ingeschreven als niet-werkende werkzoekende (NWW) stond begin 2006 in Schiedam nog op 398 jongeren van 15-24 jaar. Dat is 4.4% van alle jongeren in die leeftijdsgroep (potentiële beroepsbevolking). Dat is hoger dan het Nederlandse gemiddelde van 2.9%. In de 2006 is het aantal fors gedaald naar 224.

Tabel 4 Werkzoekenden naar leeftijdsgroep

	01-01-2005		01-01-2006		01-01-2007	
	Absoluut	%	Absoluut	%	Absoluut	%
15-24 jaar	442	10,7 %	398	9,3 %	224	7,6 %
25-34 jaar	1042	25,3 %	1063	24,9 %	622	21,1 %
Totaal Schiedam	4125	100 %	4262	100 %	2941	100 %

Het aantal WW-uitkeringen in dezelfde leeftijdsgroep is eveneens fors gedaald: van 100 begin 2004 naar 40 begin 2007. Het aantal WWB-uitkeringen (voorheen bijstands-uitkeringen) is in dezelfde periode teruggegaan van 290 begin 2004 naar 124 begin 2007.

Jeugdoverlast, jeugdcriminaliteit en vandalisme zijn hardnekkige problemen in Schiedam. Het gaat om ongeveer 300 bij de politie bekende jongeren die zich dusdanig gedragen of zich in grote groepen ophouden dat dit overlast veroorzaakt voor anderen. Vooral op schoolpleinen is vandalisme een probleem.

Wat betreft jeugdcriminaliteit is bekend dat in 2005 292 jeugdigen van 0-17 door de politie als verdachten zijn aangemerkt. Ervan uitgaande dat het vooral om jongeren van 12-17 jaar gaat, kan het percentage jeugdige verdachten worden gesteld op 5.6 % van de totale jeugdpopulatie van 12-17 jaar. Dat is iets meer dan het Nederlandse cijfer voor minderjarige verdachten van ca. 5%.

Wijken waar dit probleem relatief meer voorkomt zijn Nieuwland, Oost en Kethel-Tuindorp. Uit het Leefbaarheidsonderzoek 2006 blijkt dat jongerenoverlast op de 12de plaats staat van buurtproblemen in Schiedam. De top drie bestaat uit hondenpoep, rommel op straat en te hard rijden.

In een aantal wijken zijn sterkere onveiligheidsgevoelens aanwezig. Het gaat vooral om Oost, waar 60% van de inwoners zich wel eens onveilig gevoeld, en Nieuwland (57%). De Leefbaarheidmonitor geeft ook aan dat er veel ontevredenheid onder burgers bestaat over de beschikbare voorzieningen voor jongeren. Dit geldt voor de gehele stad. De waardering voor jongerenvoorzieningen houdt meestal gelijke tred met de hoeveelheid klachten over jongerenoverlast.

De Jeugdmonitor 2006 laat onder meer zien dat

- 10 % van de basisschoolleerlingen meestal alleen thuis komt na school
- basisscholieren meer aandacht willen voor speelplekken
- meisjes minder sporten dan jongens, vooral de deelname allochtone meisjes is naar verhouding uiterst laag
- homo-intolerantie problematisch is, behalve bij autochtone meisjes. Het gebrek aan tolerantie speelt vooral bij allochtone jongens en kan leiden tot discriminatie, pesterij en geweld
- allochtone meisjes zich twee maal zo vaak eenzaam, depressief en ongelukkig voelen als autochtone meisjes (en jongens)

In tabel 5 is een vergelijking met andere gemeenten te zien: aan de hand van twaalf indicatoren is een rangorde van de 458 Nederlandse gemeenten gemaakt. Schiedam scoort gemiddeld erg laag: in 2004 stonden slechts 11 gemeenten er slechter voor dan Schiedam en in 2006 waren dit er 5.

Tabel 5 Databoek 2006, Kinderen in tel, landelijke scores in 2004

	Schie dam	Vlaar dingen	Spijke nisse	Rotter dam	Venlo	Lande lijk
Kindersterfte	15,9	-	15,5	21,9	13,5	17,4
Zuigelingensterfte	4,4	-	3,7	5,1	3,9	3,9
Jeugdcriminaliteit	4,4	3,6	3,0	5,8	4,9	3,3
Jeugdwerkloosheid	4,0	3,2	2,6	5,7	3,5	2,6
Kinderen in tehuizen	0,1	0,1	0,3	0,3	0,1	0,3
Kinderen in achterstandswijken	21,5	-	11,5	62,8	15,6	15,9
Kinderen in uitkeringsgezinnen	13,4	11,75	8,7	27,4	7,8	6,7
Kindermishandeling	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,3
Kinderen met onderwijsachterstand	49,5	40,1	36,3	62,4	33,9	24,8
Schoolverzuim	1,3	0,9	1,8	3,9	3,4	1,5
Openbare speelruimte	64,6	47	65	61,8	65,7	55,0
Tienermoeders	2,0	1,6	1,4	2,9	1,0	1,0
Rangordepositie binnen 458 gemeenten (1 = minst goed)	12^e	68^e	56^e	1^e	38^e	

Toelichting indicatoren:

Kindersterfte: aantal sterfgevallen per 100.000 1-14 jarigen

Zuigelingensterfte: promillage zuigelingensterfte 0-1 jarigen

Jeugdcriminaliteit: percentage 12-21 jarigen in aanraking met justitie

Jeugdwerkloosheid: percentage werkzoekende 16-24 jarigen

Kinderen in tehuizen: percentage 0-17 jarigen, dat in instituten woont

Kinderen in achterstandswijken: percentage 0-17 jarigen, dat in achterstandswijken woont

Kinderen in uitkeringsgezinnen: percentage 0-17 jarigen, dat in een uitkeringsgezin leeft

Kindermishandeling: percentage meldingen van mishandelde kinderen 0-19 jaar

Kinderen met onderwijsachterstand: Percentage kinderen 4-12 jr met achterstandsscore

Schoolverzuim: Percentage scholieren dat relatief verzuimt (4-17 jr)

Openbare speelruimte: Aantal kinderen 0-17 jr per hectare speelruimte

Tienermoeders: Percentage tienermoeders 15-19 jr

Databoek 2008, Kinderen in tel, landelijke scores in 2006

	Schie dam	Vlaar dingen	Spijke nisse	Rotter dam	Venlo	Lande lijk
Kindersterfte	8,14	17,92	24,39	22,59	48,30	16,16
Zuigelingensterfte	3,55	6,49	5,52	3,58	7,37	3,99
Jeugdcriminaliteit	4,94	3,60	3,59	5,51	4,40	3,39
Jeugdwerkloosheid	4,65	4,27	3,54	5,52	3,74	2,77
Kinderen in tehuizen	1,44	1,25	1,48	1,37	1,80	1,57
Kinderen in achterstandswijken	44,26	-	7,74	63,42	26,83	16,37
Kinderen in uitkeringsgezinnen	12,49	11,72	9,34	23,63	8,44	6,76
Kindermishandeling	1,07	1,21	0,63	1,19	0,31	0,58
Kinderen met onderwijsachterstand	41,38	37,22	29,84	53,08	29,78	20,68
Schoolverzuim	2,02	0,70	3,20	4,55	3,04	1,84
Openbare speelruimte	71	46	59	60	57	52
Tienermoeders	1,61	1,02	0,95	1,95	0,96	0,64
Rangordepositie binnen 443 gemeenten (1 = minst goed)	6^e	34^e	37^e	1^e	28^e	

Berekening risicograad jongeren

Met behulp van de verzamelde gegevens is voor Schiedam een berekening gemaakt van de risicograad onder met name de jongeren (12 jaar en ouder). Deze uitkomsten zijn vergeleken met Nederlandse cijfers.

Globaal gesproken bestaat de jeugdpopulatie in Nederland voor ca. 70% uit jongeren waar het redelijk goed mee gaat. Dit wordt de *preventie categorie* genoemd.

Met zo'n 25% van de jeugd is zo nu en dan of vaker wat aan de hand. Voor een groot gedeelte gaat het om jongeren die meer kans lopen op risico's als voortijdig schoolverlaten, jeugdwerkloosheid, criminaliteit, thuisproblemen etc. of al beginnende problemen op deze terreinen vertonen. Dit wordt de *risicogroep* genoemd.

Voor een geringer deel gaat het om jongeren waar problemen zich al wat langer voordoen en vaak ook op verschillende gebieden. Als het gaat om jongeren met onder andere minimaal twee delicten bij wie problemen nog omkeerbaar of corrigeerbaar zijn, dan noemen we hen *licht criminele jongeren*.

Een specifieke doelgroep zijn de tienermoeders. Deze groep maakte in 2008 1,61% uit van alle meisjes in de leeftijd 15-19 jaar. Dat is een daling ten opzichte van 2006 toen het percentage 2,02% was. Hiermee is tienermoederschap een weinig voorkomend probleem. Schiedam is hiermee een gemeente die niet in de top 10 voorkomt van gemeenten met veel tienermoeders. De belangenbehartigende organisaties die vertegenwoordigd zijn in 'Kinderen in tel' dat verantwoordelijk is voor het opstellen van de ranglijst, geeft overigens nadrukkelijk aan dat tienermoederschap per definitie een probleem is.

Werkt correctie niet, dan hebben we het over de *harde kern* die om allerlei redenen kiest voor een criminele of anderszins afwijkende leefwijze.

De toepassing van deze indeling op de gemeente Schiedam staat weergegeven in tabel 6.

Tabel 6 Jeugd van 12-17 jaar in Nederland en Schiedam naar risicograad

Categorie	Nederland	Schiedam	
	%	%	n
Preventie categorie	70 %	53.4%	2789
Risicogroep	25 %	40%	2089
Licht criminele jongeren	4 %	5.6%	293
Harde kern	1 %	1%	52
Totaal	100 %	100 %	5223

Voor de risicogroep is in Schiedam aanmerkelijk groter omdat alle jongeren die volgens onderwijsdefinities als allochtoon zijn aan te merken, het zogenaamde leerlingengewicht van 1.9, worden gezien als risicogroep. Bij deze ruime interpretatie van de doelgroep blijkt dat bij een totaal aantal van 5223 Schiedamse jongeren in de leeftijd van 12 tot 17 jaar het om 2089 jongeren gaat die we kunnen rekenen tot de kwetsbare groep. Relatief veel risicjongeren zijn woonachtig in de wijk Nieuwland en in mindere mate in de wijk Oost.

3 Uitgangspunten

Het kind centraal in zijn omgeving

De behoefte van de jeugd staat in ons jeugdbeleid centraal. Een aanpak waarin het belang van het kind en de jongere centraal staat, vereist in de eerste plaats dat we verder kijken dan de organisatiegrenzen en de formele taakafbakeningen. Ons jeugdbeleid richt zich op de omgevingsdomeinen waarin kinderen en jongeren opgroeien, zoals thuis, de school, het werk en de openbare ruimte. Leidend is wat zij nodig hebben om zich optimaal te ontplooiën en zich voor te bereiden op een zelfstandige plaats in de samenleving.

In de tweede plaats vinden wij de stem van de jongeren zelf van belang. Gezien de ervaringen met jongerenparticipatie hier en elders in het land is dat geen eenvoudige opgave. Desondanks verwachten wij door uitvoering te geven aan de aanbevelingen uit het eindrapport van de “Verkenningcommissie Jeugd”, door creatieve inspraakmethodes en initiatieven zoals “sociale bonuspunten” en de jongerenprijs, de stem van de jeugd een plaats te kunnen geven in ons beleid. Daarnaast kunnen we de situatie en de behoefte van de jeugd in beeld krijgen door middel van monitoren en onderzoek.

Samen optrekken

Veel organisaties zijn actief op het jeugdterrein en de verantwoordelijkheden zijn niet altijd eenduidig georganiseerd. Gezamenlijke verantwoordelijkheid is zowel de kracht als de zwakte van het jeugdbeleid. De kracht uit zich erin dat dagelijks vele professionals – leraren, artsen, hulpverleners, welzijnswerkers, agenten, etc – zich vanuit hun specifieke verantwoordelijkheid inzetten voor de jeugd. De zwakte is dat juist als gevolg van de brede inzet, de samenhang en afstemming soms zoek is met versnippering als gevolg. Wij willen deze versnippering tegengaan.

Sterke gemeentelijke regie

Meer en meer wordt de gemeente door de partners in het maatschappelijk middenveld en de rijksoverheid gezien als dé regisseur. Deze verantwoordelijkheid nemen wij op ons door de lokale en regionale partners samen te brengen. Het gaat dan zowel om incidentele situaties waarbij de urgentie noodzaakt tot het snel samenbrengen van partijen, als om meer gestructureerde vormen van samenwerking. Ten tweede sturen wij op voortgang en oplossingen in het jeugdbeleid. Op basis van het actieprogramma initiëren en bewaken wij de voortgang. Hiertoe geven wij zelf het goede voorbeeld, maken wij optimaal gebruik van ons sturingsinstrumentarium (zoals subsidiëren van het welzijnswerk en het toepassen van juridische instrumenten zoals de leerplichtwet) en spreken wij partners aan op het nakomen van hun verantwoordelijkheden. Het belang van kinderen en jongeren staat voor ons voorop. Bureaucratische procedures of belemmerende privacyregelingen mogen dit niet in de weg staan.

Daadkracht en stroomlijning

Wij willen niet dat gezinnen of individuen verdwalen in een woud van regels en organisaties. Ook kunnen we niet tolereren dat hulpverleners langs elkaar werken. Van belang is snelheid, helderheid en een eenduidige aanpak. Hier is daadkracht vereist van alle partners in het Schiedamse jeugdbeleid. Ook is daadkracht vereist als jongeren overlast veroorzaken. Want hoewel het verkennen van grenzen deel uitmaakt van de ontwikkeling naar volwassenheid, zijn er jongeren die hierin te ver doorschieten en overgaan tot overlastgevend of crimineel gedrag. In het belang van de jongere, maar ook in het belang van de leefbaarheid van Schiedam voor haar bewoners, dient hiertegen stevig te worden opgetreden.

4 Het actieprogramma in drie omgevingsdomeinen

Op basis van de hiervoor beschreven uitgangspunten vormt dit hoofdstuk het actieprogramma. We maken daarbij onderscheid in drie omgevingsdomeinen van de jeugd, namelijk:

1. Thuis
2. School en werk
3. Vrije tijd en openbare ruimte

Per omgevingsdomein wordt begonnen met een korte beschrijving van het bestaande aanbod en een analyse van de vraagstukken die er spelen. Vervolgens wordt in aansluiting op deze analyse aangegeven welke extra acties wij in het kader van dit actieprogramma zullen uitvoeren. De kracht van het actieprogramma is daarbij een gerichte inzet op een beperkt aantal thema's. Het jeugdbeleid is een zeer breed terrein en veel van de vraagstukken worden binnen het huidige Schiedamse beleid voldoende opgepakt. In het actieprogramma richten we ons op een aantal specifieke thema's en prioriteiten die dermate belangrijk of problematisch zijn dat een extra impuls of andere aanpak nodig is.

4.1 Thuis

In het gezin wordt de basis gelegd voor de ontwikkeling van de jeugd. Een kind dat zich veilig voelt en gelukkig is, kan optimaal zijn talenten ontwikkelen. Het voorkomen en tegengaan van problemen rond opvoeden en opgroeien is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Ouders moeten voldoende zijn toegerust op hun opvoedingstaak. Twee elementen zijn daarbij in het bijzonder van belang: in de eerste plaats de beschikbaarheid van de juiste vorm van informatie, advies en ondersteuning in de omgeving van ouders en kinderen. In de tweede plaats het in een vroeg stadium signaleren van mogelijke problemen, zodat snel de juiste vorm van advies of hulp kan worden geboden. In onze analyse en het actieprogramma richten wij ons op deze twee zaken.

Kinderen hebben een goede start

Opvoeden is een eerste taak van ouders. Alle ouders ervaren dat het een moeilijke taak is en lopen daarbij wel eens tegen problemen aan, maar bij het grootste deel van de gezinnen gaat het goed. Toch constateren professionals dat het een toenemend aantal ouders ontbreekt aan basale noties en vaardigheden bij het opvoeden. Beroepskrachten op baby- en peutersvoorzieningen, scholen en hulpverleningsinstellingen ervaren opvoedingsproblemen in combinatie met allerlei andere problemen in het gezin, zoals huiselijk geweld, schulden, ongezonde leefstijl of verslaving.

Er zijn verschillende vormen van opvoeding- en opgroei-ondersteuning in Schiedam: van een grote variatie van lichtere (een enkel adviesgesprek en themabijeenkomsten) tot meer intensieve vormen (opvoedcursussen, ambulante hulpverlening). Bij de uitvoering van opvoedingsondersteuning zijn veel organisaties betrokken, zoals consultatiebureaus, kinderopvang, scholen, Jeugdgezondheidszorg (JGZ), GGD, kinderopvang, Jeugdplein, SWS (welzijnswerk), het schoolmaatschappelijk werk in het primair en voortgezet onderwijs.

Binnen dit geheel is de Jeugdgezondheidszorg het gemeentelijk instrument bij uitstek voor opvoeding- en opgroei-ondersteuning. Taken van JGZ zijn onder meer het geven van voorlichting en advies, het volgen van de algehele ontwikkeling en het functioneren van de jeugdige, het signaleren van eventuele afwijkingen en stoornissen in een zo vroeg mogelijk stadium om daar zo vroeg mogelijk actie op te kunnen ondernemen. De JGZ ziet, met name in hun jonge jaren, bijna alle kinderen. De rol van de JGZ is maatschappelijk aan het veranderen. De JGZ wordt meer en meer een centrale rol toebedacht bij onderwerpen als

opvoedingsondersteuning en het vroegtijdig signaleren van problemen bij kinderen en gezinnen. Overgewicht bij jonge kinderen is een van de zaken die zij in toenemende mate signaleren en oppakken.

De invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning heeft onder meer tot gevolg dat een aantal voormalige AWBZ-taken zoals preventieve geestelijke gezondheidszorg onder gemeentelijke verantwoordelijkheid is gebracht. Voor zover het een aanbod is voor 0-24 jarigen moeten deze taken ingebed worden in het takenpakket van de JGZ. Met ingang van 2009 wordt ook de prenatale zorg uit de AWBZ overgeheveld naar de gemeenten.

Ondanks de centrale rol van de JGZ bij de opvoedingsondersteuning ontbreekt duidelijke samenhang in het aanbod. Er zijn veel verschillende organisaties en er is een uiteenlopend aanbod, zodat het voor ouders en jongeren moeilijk is om hun weg te vinden. Wij vinden het van groot belang om verschillende functies rond opvoeden en opgroeien samen te voegen in één organisatorisch verband, een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Ouders en jongeren moeten met alle soorten vragen rond jeugd, opgroeien en opvoeding terecht kunnen op deze herkenbare en laagdrempelige plek in hun directe leefomgeving.

De visie van het kabinet op de CJG's en de regierol van de gemeente is neergelegd in de beleidsbrief van 16 november 2007. In 2011 moet er in elke gemeente ten minste één fysiek inlooppunt zijn. De gemeenten krijgen een wettelijke plicht tot inrichten van het CJG, waarbij ook de schakeling met bureau jeugdzorg en met de zorgstructuur in het onderwijs wordt geregeld. In stadsregionaal verband is deze ambitie van het rijk overgenomen en verwoord in het programma Ieder Kind Wint.

In samenwerking met de maatschappelijke partners willen wij in Schiedam nog in 2008 een start maken met een Centrum voor Jeugd en Gezin in Nieuwland. Een tweede centrum zal in Schiedam Noord worden ingericht. . Wat betreft de locatiekeuze zijn er diverse opties zoals aansluiting bij de clustering van basisscholen in een multifunctionele accommodatie of bij de HOED-en, de huisartsen onder een dak.

Het belangrijkste inhoudelijke uitgangspunt bij de ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin is dat alle gezinnen met kinderen/jongeren tussen –9 maanden en 23 jaar in het CJG terecht moeten kunnen voor alle opvoed- en gezinsondersteuning. In eerste aanleg wordt het basismodel gevolgd zoals door het ministerie is bepaald:

- a. Jeugdgezondheidszorg
- b. de vijf functies van opvoed- en opgroei-ondersteuning:
 - informatie en advies,
 - licht pedagogische hulpverlening,
 - zorgcoördinatie,
 - signalering,
 - toeleiding
- c. Bureau Jeugdzorg
- d. Schakeling met zorg in onderwijs.

Ook voor kinderen en jongeren met een beperking, zowel geestelijk als lichamelijk, dient er voldoende aandacht te zijn om ervoor te zorgen, dat ook zij kunnen (blijven) meedoen in de maatschappij. In het kader van Jeugd en Gezin betreft dat:

- vroeghulp (multidisciplinaire screening van ontwikkelingsproblemen, samenwerkingsverbanden met meerdere instellingen)
- diagnostisch onderzoek (kortdurend psychologisch onderzoek, met name ter bepaling van verstandelijke vermogens)

- trajectbegeleiding (binnen het gezin of tijdelijke of langdurige opvang elders, danwel passende dagopvang/school)
- eigen kracht conferenties
- weerbaarheidstrainingen voor kinderen en jongeren,
- lotgenotencontact
- zelfhulpgroepen voor ouders en specifieke opvoedingsadvisering.

Er bestaat een beperkt aantal zeer problematische gezinnen die stelselmatig weigeren mee te werken aan hulpverleningstrajecten. Opgroeiende jongeren binnen deze gezinnen hebben hieronder ernstig te lijden.

Juist in deze gezinnen is interventie van het grootste belang. Naast het gebrek aan bereidwilligheid van gezinnen tot medewerking breekt daarbij het gebrek aan coördinatie op. Vele instanties en hulpverleners zijn vanuit verschillende perspectieven bezig met verschillende gezinsleden. Het gebrek aan een duidelijke regisseur die de lijnen verbindt en de coördinatie ter hand neemt wordt door betrokkenen als een groot knelpunt geconstateerd. De behoefte om ook achter de voordeur interventies te kunnen plegen wordt steeds sterker gevoeld. Aanvullend op de reeds bestaande methodieken voor gezinshulpverlening (de gezinscoach), zullen wij daarom de VIG-methode (vroegtijdige interventie in gezinnen) invoeren. Deze methode richt zich op gezinnen die met andere vormen van interventie niet worden bereikt en kent een dwingend karakter.

Wanneer gezinsproblemen niet in een vrijwillig kader kunnen worden opgelost, bieden de Jeugdbescherming en Jeugdreclassering overigens ook mogelijkheden: Jeugdbescherming kan na een uitspraak van de rechter hulp opleggen en het gezag met ouders delen. De doorlooptijden voor een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming en de rechter zijn voor de kinderen in Schiedam reeds aanzienlijk teruggebracht. Binnen de Jeugdbescherming wordt via het Deltaplan grote kwaliteitsverbetering tot stand gebracht: nieuwe motiverende methodieken, meer tijd per kind, meer mogelijkheden voor netwerkoverleg.

Ambities

Het optimaliseren van de zorg en ondersteuning voor ouders en kinderen met vraagstukken rond opvoeden en opgroeien.

Het bieden van maximale kansen aan kinderen en jongeren op een gezonde ontwikkeling.

Het door middel van een intensieve en gecoördineerde aanpak bereiken, begeleiden en perspectief bieden aan gezinnen die niet bereid zijn op vrijwillige basis hulpverlening te accepteren.

Acties

1. *Inrichten van twee Centra voor Jeugd en Gezin waarin tenminste de Jeugdgezondheidszorg, de vijf functies van opvoed- en opgroei-ondersteuning, het Bureau Jeugdzorg en de schakel met de schoolzorgstructuur zijn gebundeld.*
2. *Inbedding van de preventieve Awbz-taken die in het kader van de Wmo in het gemeentelijk domein vallen, in de lokale Jeugdgezondheidszorg.*
3. *Het bestrijden van overgewicht bij kinderen.*
4. *Verhogen van het bereik van de Jeugdgezondheidszorg onder de groep 4-19 jaar.*
5. *Invoeren VIG-methode gezinsaanpak. Jaarlijks worden 6 tot 8 gezinnen in dit traject opgenomen.*

Het onder actiepunt 5 aangegeven bereik is gebaseerd op een inschatting. Inmiddels hebben zich enkele ontwikkelingen voorgedaan. Zo is daar de op de praktijk gefundeerde en gedeeltelijk gehonoreerde aanvraag van de Stichting Jeugdplein om reeds lopende het jaar 2008 het aantal trajecten ambulante hulp (onderscheiden van lichte, meer intensieve tot zware gezinshulp) uit te breiden van 15 naar 40. In 2008 kunnen hiervoor ook provinciale middelen worden ingezet. Daarnaast is medio 2008 het resultaat van een door de Stadsregio opgedragen vraagontwikkelingsonderzoek gepresenteerd. Dit resultaat heeft een overwegend Rotterdams karakter en verdient dus nog vertaling naar de lokale situatie. Eén van de conclusies is evenwel dat de problematiek wellicht een geringer aantal kinderen/gezinnen betreft dan verwacht, maar dat de problematiek per kind/gezin zwaarder is. Dat wijst eens te meer op het belang van zo vroegtijdig mogelijke signalering én interventie. De schatting zal 'werkendeweg' zeker aanpassing behoeven.

Signalering en zorgcoördinatie

Wanneer we problemen in een vroeg stadium willen aanpakken is een eerste vereiste dat die problemen snel worden herkend. Dat signaleren kan overal gebeuren waar kinderen zich ophouden, zoals op de peuterspeelzaal, de school of op straat. De praktijk leert dat professionals die werken met jongeren – zoals jongerenwerkers en docenten – niet altijd voldoende zijn toegerust voor het in een vroeg stadium signaleren van problemen. Eén van de actiepunten richt zich daarom op het trainen van professionals in het signaleren. Wij zullen daarbij zeker ook letten op het bestaande aanbod in de regio, waarbij professionals en vrijwilligers, die met kinderen en jongeren werken, worden getraind in het signaleren en bespreekbaar maken van zorgelijke signalen, waaronder ook kindermishandeling.

Versterken van de kwaliteit van professionals die met jonge kinderen werken was eerder aan de orde in het kader van het beleid voor- en vroegschoolse educatie en wordt verder vormgegeven in het kader van de notitie "Naar integraal peuterspeelzaalwerk".

Wanneer een probleem wordt gesignaleerd is de volgende stap dat er snel en adequaat de juiste vorm van hulp of ondersteuning wordt geboden. Omdat problemen van kinderen of jongeren vaak samenhangen met andere problemen of een problematische gezinssituatie, komt het in de praktijk regelmatig voor dat ouders en jongeren te maken hebben met meerdere hulpverleners tegelijk. De jongere via de school en de ouders bijvoorbeeld via het maatschappelijk werk. Het is dan belangrijk dat deze instellingen van elkaar weten wat ze doen en hun ondersteuning afstemmen.

Die samenwerking speelt zich momenteel af in diverse verbanden en zorgstructuren. De samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen is vormgegeven door het formuleren van een Lokaal Educatieve Agenda. Deze agenda vormt de basis voor het bestuurlijk overleg tussen schoolbesturen en gemeente en wordt gevormd door de thema's:

- Voor- en vroegschoolse educatie
- Brede school
- Overgang primair onderwijs/voortgezet onderwijs
- Bevorderen integratie, voorkomen segregatie
- De zorgleerling in de stad

Binnen dit zogenaamde LEA-overleg zullen bestaande overleggen (w.o. de stuurgroep Onderwijsachterstandenbeleid) worden geïntegreerd.

Zorgstructuren bestaan er in Schiedam rond de scholen. Het onderwijs vormt de plek bij uitstek waar gesignaleerd kan worden. Ieder kind gaat immers naar school. De basisscholen en het voortgezet onderwijs hebben een interne zorgstructuur om problemen bij leerlingen te signaleren. Bij de basisscholen wordt de zorgstructuur bepaald door het schoolmaatschappelijk werk en bij het voortgezet onderwijs door de zorgadviesteams (de

ZAT's of Social Teams van het Steunpunt Onderwijs). Het –regionale- Samenwerkingsverband Weer Samen Naar School (WSNS) is eveneens een zorgstructuur voor het primair onderwijs; er is een help-desk, een commissie leerlingenzorg voor voorbereiding van indicering voor een speciale basisschool en een aantal preventief ambtelijk begeleiders voor versterken van leraren in het reguliere onderwijs in het handelen bij leerlingen, die zich anders dan gemiddeld ontwikkelen.

Daarnaast bestaat op stedelijk niveau een Lokaal Zorgnetwerk en het GOSA-overleg (Gemeentelijk Overleg Sluitende Aanpak). In het meerjaren beleidsplan Wmo wordt voorgesteld om het casusoverleg en de daaruit voortkomende interventie van stedelijk niveau naar wijkniveau te brengen. Dit is een verandering ten opzichte van de werkwijze van het lokaal zorgnetwerk. Een andere wijziging ten opzichte van de huidige stedelijke werkwijze is dat per wijk afzonderlijk een casus overleg in algemene zin gestart wordt. Kinderen en jongeren met problemen groeien immers vaak op in een omgeving waarin zij niet optimaal begeleid kunnen worden doordat sprake is van gezinsproblematiek op (psycho)sociaal en/of financieel gebied.

Vanuit deze zorgstructuren kan externe zorgverlening worden ingeschakeld of kan doorgeleiding in gang worden gezet naar het speciaal onderwijs. De samenwerking met het schoolmaatschappelijk werk, welzijnsinstellingen, leerplicht/RMC, Bureau Jeugdzorg, willen wij voor de jeugd tot 12 jaar plaats laten vinden binnen de Lokale zorgnetwerken in de wijken. Voor de jongeren van 12 jaar en ouder verloopt dit via de zorgadviesteams in het voortgezet onderwijs.

In het kader van het stadsregionale programma Ieder Kind Wint is een rapport over Zorg AdviesTeams 0-12 jarigen uitgebracht. Schiedam kent met het schoolmaatschappelijk werk een vorm van ZAT's op schoolniveau. Bij de CJG-ontwikkeling zal worden bezien of deze werkwijze aanpassing behoeft.

De praktijk heeft geleerd dat er hiaten zitten in de organisatie, afstemming en regie tussen scholen, hulpverlenende instellingen, ouders en jongeren. Zo blijft de relatie tussen de onderwijsstructuur en de wijkgerichte netwerken een zorgpunt. Ook ontbreken uniforme afspraken rond melding en coördinatie voor jongeren van 12 jaar en ouder die niet via het onderwijs, maar bijvoorbeeld via de politie of het welzijnswerk worden gesignaleerd. Er blijven daardoor kinderen en jongeren buiten beeld. Eén en ander wordt bemoeilijkt door het gebruik van verschillende registratiesystemen.

Wij willen de zorgcoördinatie verbeteren door de veelheid aan structuren in samenwerking met partners te stroomlijnen tot een uniforme structuur waar alle signalen rond jongeren kunnen worden gemeld en van waaruit actie wordt uitgezet en de voortgang wordt bewaakt. In een dergelijke structuur werken peuterspeelzalen, jongerenwerkers, wijkagenten, scholen en maatschappelijk werkers samen. Ons uitgangspunt daarbij is te komen tot een handswijze volgens het principe: "één kind, één plan, één casemanager". Vanuit de gemeentelijke regierol zullen wij er op sturen dat de daadwerkelijke zorg die hierop volgt, zoveel mogelijk plaatsvindt in de 'natuurlijke' omgeving van de kinderen en jongeren. Wanneer partijen er in een bepaalde casus niet uitkomen, wordt het probleem opgeschaald in een escalatiemodel naar een crisisteam onder leiding van de wethouder Jeugd, die de uiteindelijke afdwingbare doorzettingsmacht heeft om een oplossing te forceren.

Ondersteunend aan de samenwerking tussen de verschillende organisaties hebben wij de ambitie om in 2008 een risicosignaleringssysteem, SISA van MULTI-signaal, in gebruik te nemen. Het systeem zal de GOSA en de ZAT's ondersteunen. Het stelt professionals in staat om zeer snel na te gaan of er meer hulpverleners/organisaties bezig zijn met hetzelfde kind of gezin, zodat snel en efficiënt opgetreden kan worden. Op termijn zal het systeem de nog te ontwikkelen wijkgerichte Lokale zorgnetwerken ondersteunen. In het kader van Ieder Kind Wint is op stadsregionaal niveau de intentie uitgesproken om alle regiogemeenten

hierop aan te laten sluiten. In de eerste plaats omdat cliënten zich over gemeentegrenzen heen en weer bewegen. Daarnaast werkt een groot deel van de organisaties die zich met kinderen en jongeren bezighouden op regionale schaal. Aangesloten partijen (Jeugdgezondheidszorg, Bureau Jeugdzorg, Politie, Leerplicht, etc.) geven afzonderlijk in dit systeem een melding wanneer zij vaststellen dat het opgroeien van kind/jongere risicovol verloopt of wanneer zij zich zorgen maken over het kind. Deze meldingen worden vastgelegd in een digitaal registratiesysteem. Deze centrale registratie biedt de GOSA-regisseur meer mogelijkheden om op casusniveau de samenwerking beter te stroomlijnen en maakt gemeentelijke coördinatie en regie door de manager CJG mogelijk. Het is de bedoeling dat deze lokale verwijsindex op termijn gaat aansluiten op een nationaal dekkend systeem. Landelijke invoering van dit systeem start in 2009 en twee jaar later moeten alle gemeenten hierop aangesloten zijn.

Minstens zo belangrijk als de technische ontwikkeling hierbij is het maken van sluitende afspraken met de verschillende partijen over wie in welke gevallen over welke gegevens kan beschikken. Het beschermen van persoonsgegevens is een belangrijk recht van individuen en wij willen zorgvuldigheid betrachten in de uitwisseling van gegevens. Tegelijkertijd kunnen wij niet accepteren dat kinderen, jongeren en ouders de dupe worden van een gebrekkige afstemming tussen instellingen en organisaties.

Ambitie

Met de partners in het jeugdbeleid zodanige afspraken maken over signalering, melding en coördinatie dat er in Schiedam geen jongeren met problemen buiten beeld zijn van hulpverlenende instanties en dat de hulp efficiënt en effectief is.

Acties

6. *Het aanstellen van de manager CJG in gemeentelijke dienst.*
7. *Uitvoeren van een traject Deskundigheidsbevordering signalering gericht op Schiedamse professionals die werken met kinderen en jongeren.*
8. *Implementatie geïntegreerd peuterspeelzaalwerk.*
9. *Stroomlijnen en uitbreiding van huidige structuur van zorgnetwerken tot uniforme structuur van wijk- en schoolgerichte netwerken onder gemeentelijke regie op basis van het uitgangspunt 1 kind, 1 plan, 1 casemanager.*
10. *Het onderbrengen van de GOSA-regisseur bij het CJG en aanstellen van deze regisseur in gemeentelijke dienst.*
11. *Het implementeren van het opschalingmodel voor crisisgevallen onder leiding van de wethouder jeugd.*

4.2 School en werk

Twee speerpunten staan centraal binnen het omgevingsdomein school en werk: het terugdringen van voortijdig schoolverlaten en het versterken van de arbeidskansen van jongeren na hun opleiding. Uiteraard is er een nauwe relatie tussen beide doelstellingen. Naarmate meer jongeren in het bezit zijn van een voldoende startkwalificatie, nemen hun arbeidsmarktkansen op de langere termijn aanmerkelijk toe. Voorop staat dat we jongeren in staat stellen en stimuleren om zich in het onderwijs (uiteraard binnen hun capaciteiten) zo goed mogelijk te kwalificeren.

Voortijdig schoolverlaten

Hoewel de meeste jongeren binnen het onderwijs prima uit de voeten kunnen, is er een groep jongeren die het onderwijs verlaat zonder startkwalificatie. Een deel van deze jongeren

heeft voldoende bagage in huis om op eigen kracht (soms tijdelijk) een baan en een positie in de maatschappij te verwerven. Maar, kijkend naar de cijfers, blijft er een te grote categorie over die het op de arbeidsmarkt niet of nauwelijks redt.

Zoals in het tweede hoofdstuk al is aangegeven, zijn ongeveer 450 leerlingen in behandeling bij de afdeling Leerplicht. Daarnaast hebben we circa 680 voortijdig schoolverlaters in beeld. Het gaat dan om jongeren die niet meer leerplichtig zijn, maar waarvan wij constateren dat zij niet beschikken over voldoende kwalificatie voor een duurzame plek op de arbeidsmarkt. Van deze groep heeft de gemeente zo'n 145 jongeren succesvol herplaatst door middel van trajectbegeleiding van het Steunpunt Onderwijs.

De oorzaken van voortijdig schoolverlaten zijn divers. Jongeren hebben bijvoorbeeld te maken met problemen thuis, gedragsproblemen of problemen met leraren. Verder kunnen beperkte cognitieve vaardigheden een oorzaak zijn. De meest problematische risicoleerlingen zijn de jongeren met een opeenstapeling van problemen op psychosociaal, sociaal-emotioneel en sociaal-maatschappelijk vlak. Ook is er een hardnekkige groep jongeren die regelmatig in contact is geweest met politie en/of justitie. Velen binnen deze groep hebben een intensieve vorm van hulpverlening nodig om binnen het onderwijs te blijven of hun weg terug te vinden naar het onderwijs. Dit laatste geldt met name voor jongeren die een straf uitzitten. Om de kansen voor deze jongeren op terugkeer in het onderwijs te versterken, is het van belang dat zij tijdens hun detentie voldoende onderwijs krijgen en dat er voldoende terugkeermogelijkheden zijn binnen reguliere onderwijsinstellingen.

Het voorkomen van voortijdige schooluitval is vooral voor de jongeren zelf van groot belang, maar heeft bovendien vanuit een economisch en maatschappelijk gezichtspunt een grote urgentie. De verantwoordelijkheid voor het voorkomen van voortijdig schoolverlaten ligt primair bij het onderwijs. Op 1 augustus 2007 is de nieuwe leer/kwalificatieplicht van kracht geworden. Vanaf dat moment bestaat er volledige leerplicht voor alle jongeren tot 18 jaar die nog geen startkwalificatie bezitten (= een onderwijsdiploma vanaf HAVO en MBO niveau 2). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van deze wet. Dit geldt ook voor de RMC wet die zich vooral richt op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten door jongeren tot 23 jaar die nog niet in het bezit zijn van een startkwalificatie. Binnen de RMC subregio Nieuwe Waterweg Noord (waarvan Schiedam de contactgemeente is) is het Steunpunt Onderwijs de spil in het tegengaan van voortijdig schoolverlaten en het coördineren van de samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen rond de zorg. In de notitie "Heroriëntatie op de zorg in het voortgezet onderwijs in de regio Nieuwe Waterweg Noord 2006-2010" wordt deze samenwerking herijkt en door alle partners bekrachtigd.

De obstakels die sommige jongeren ondervinden bij het vinden van een geschikte stageplaats vormen een ander vraagstuk dat van invloed is op het met succes afronden van een opleiding. Wij willen dan ook een actieve rol spelen om samen met de partners in de stad, scholen, werkgevers en intermediaire organisaties voldoende stageplaatsen te creëren voor alle jongeren die dat voor de voortgang van hun opleiding nodig hebben. Stages zijn er in vele soorten en maten. Een knelpunt vormen die stages, vaak leerbaan genoemd, die voorwaarde zijn om aan een opleiding te beginnen. In het kader van het Lokaal Sociaal Akkoord hebben we met werkgevers afspraken gemaakt op dit terrein.

Handhaving van de leerplichtwet is een wettelijke taak van de gemeente. Behalve handhaving (repressie) is het belangrijk dat door Leerplicht gewerkt wordt aan het voorkomen van schoolverzuim door actief jongeren te benaderen die op straat rondhangen tijdens schooltijd. Schoolverzuim is immers een voorbode van schooluitval en voortijdig schoolverlaten. Hiertoe is het noodzakelijk dat er wordt ingezet op versterking van de leerplichtfunctie door middel van uitbreiding van het aantal leerplichtambtenaren.

Aanvullend op de rol van handhaver van de leerplicht willen wij de zorg rond scholen gericht op het voorkomen van schooluitval (reboundvoorziening) optimaliseren. De onderwijsinfrastructuur dient zo ingericht te zijn, dat dreigende schooluitval via een vangnet wordt aangepakt. Jongeren die het onderwijs zonder kwalificatie dreigen te verlaten zullen via korte interventies (rebound) behouden moeten blijven voor het regulier onderwijs.

In 2007 heeft een verkenning plaatsgevonden voor het realiseren van een Steunpunt Jongeren Nieuwe Waterweg Noord (Jongerenloket). Betrokken partners zijn, naast de drie gemeenten, het CWI, het UWV en het Steunpunt Onderwijs (vanuit de uitvoering van de RMC-functie). Het welzijnswerk kan hierin eveneens een rol spelen. Doel van het Steunpunt Jongeren is jongeren terugleiden naar school en/of werk, met als streven duurzame inpassing in de maatschappij. Een startkwalificatie wordt hierbij als een essentiële voorwaarde gezien voor een goede start met een duurzame arbeidsloopbaan. De basisgedachte achter de werkwijze van het Steunpunt Jongeren is het bij elkaar brengen van de taakuitvoering van de verschillende ketenpartners met als doel jongeren zo snel mogelijk door de juiste ketenpartner te laten begeleiden naar werk of school. Door de eenduidige werkwijze worden jongeren niet meer "rondgestuurd".

In 2007 is door de Stadsregio Rotterdam het regionale aanvalsplan laaggeletterdheid tot stand gebracht. Binnen Schiedam is hieraan in 2007 actief meegewerkt. Laaggeletterdheid is niet alleen een probleem van de volwassen bevolking, maar komt ook voor bij schoolgaande jongeren. Uit landelijke gegevens blijkt dat een vijfde van de brugklasleerlingen onvoldoende in staat is om de teksten die op school worden aangeboden met begrip te lezen en dat 14% van de brugklasleerlingen over onvoldoende woordkennis beschikt. Vandaar dat in het Schiedamse aanvalsplan laaggeletterdheid één van de acties is om op de VMBO scholen workshops te organiseren waarbij aandacht wordt besteed aan het belang van taal en lezen.

Ambitie

Terugdringen van voortijdig schoolverlaten, waarbij we inzetten op minimaal 10% minder voortijdige schoolverlaters in het schooljaar 2008/2009 dan in 2006/2007. Eind 2010 is het aantal herplaatste voortijdige schoolverlaters 25% hoger dan begin 2008.

Acties

12. *Realiseren van jaarlijks 10 stage- en leerwerktrajecten voor jongeren bij de gemeente.*
13. *Ontwikkelen van een aanpak nazorgtraject, gericht op terugkeer van jongeren na detentie in het onderwijs.*
14. *Versterking en uitbreiding van de leerplichtfunctie*
15. *Start van het Steunpunt Jongeren in 2008.*
16. *Het in 2009 realiseren van een 'makkelijk leesplein' in de bibliotheek en uitvoeren van taalkr8! In het VMBO.*
17. *Uitbreiden van reboundachtige voorzieningen voor het herplaatsen van voortijdig schoolverlaters.*

Voorkomen en tegengaan jeugdwerkloosheid

De overgrote meerderheid van werkloze jongeren heeft geen startkwalificatie. Ze hebben een tekort aan werknemersvaardigheden (discipline, gedrag, etc), te hoge verwachtingen van hun kunnen en vaak zijn ze eerder in hun jeugd in de knoop geraakt (opvoeding, school). Het ontbreekt in hun omgeving soms aan goede voorbeelden, of aan mensen die

hen stimuleren. Daarnaast hebben deze jongeren vaak geen geschikt netwerk om werk te vinden.

De jeugdwerkloosheid in Schiedam onder jongeren tot 24 jaar is in 2006/2007 afgenomen en waarschijnlijk zet deze trend zich ook in 2008 voort. Ook het aantal jongeren dat een uitkering ontvangt in het kader van de WWB neemt af in Schiedam.

Het aantal ingeschreven werkloze jongeren tot 24 jaar op 1-1-2007 was 224. De klantmanagers van de afdeling Werk hebben gemiddeld op enig moment 10 tot 15 jongeren in traject voor bemiddeling naar school of werk.

In de nota "Lokaal Sociaal Akkoord" wordt uitgebreid ingegaan op het lokaal arbeidsmarktbeleid. Voor de jongeren betekent dit dat ook voor hen werk boven uitkering gaat en dat elke jongere een zo passend mogelijk aanbod voor reïntegratie of maatschappelijke participatie geboden wordt. Wanneer passend werk niet direct kan worden gerealiseerd wordt de jongere zo snel mogelijk in aanraking gebracht met alternatieven. Dit aanbod is niet vrijblijvend. Wij willen dat iedere werkloze jongere binnen een halfjaar (weer) aan het werk is op een (leer)werkplek en/of aan scholing deelneemt.

Als een jongere geen leerplicht heeft en geen uitkering ontvangt is het lastiger om deze jongeren te bereiken en te stimuleren. Wij zijn voornemens om voor Schiedam een leerwerkplicht in te stellen voor jongeren tussen 18 en 23 jaar. Een dergelijke plicht vergroot de mogelijkheden om jongeren ook in deze leeftijdscategorie terug te leiden naar school of werk.

Ambitie

Iedere jongere onder de 27 jaar volgt onderwijs of heeft een baan.

Acties

18. *Jongeren zonder startkwalificatie worden actief opgespoord, door middel van schriftelijke oproepen en huisbezoeken.*
19. *Iedere niet-uitkeringsgerechtigde jongere krijgt binnen 4 weken een aanbod richting school, werk of 'werken en leren'.*
20. *Invoering van een Schiedamse leerwerkplicht waardoor wij jongeren zonder startkwalificatie van 18-23 jaar beter kunnen terugleiden naar school of werk.*

Iedereen aan boord

Ondanks alle inspanningen zijn er altijd jongeren die buiten de boot (dreigen te) vallen. Om deze jongeren een kans te geven de draad weer op te pakken, ontwikkelt de gemeente met een aantal maatschappelijke partners een vangnet gericht op terugkeer naar bijvoorbeeld school of werk. Zonder deze inzet is het risico groot dat jongeren afglijden tot bijvoorbeeld crimineel gedrag. We zijn bij dit omgevingsdomein op het snijvlak aangekomen waar jeugdbeleid en veiligheidsbeleid elkaar raken. In de analyse van de problematiek van deze jongeren maken we een onderscheid in het individu en het gezin.

Niet alle Schiedamse jongeren groeien probleemloos op. Er zijn jongeren die op verschillende terreinen problemen hebben. School loopt niet lekker, problemen thuis, te weinig inkomsten, schulden, politiecontacten, etc. Soms zijn deze jongeren al door een hele molen van hulpverlening gegaan, waardoor de motivatie zeer laag is. In veel gevallen hebben zij geen dagbesteding of hebben zij problemen met hun dagbesteding. Exacte cijfers van de omvang van de groep zijn moeilijk te geven. Voor een deel betreft het jongeren die in de cijfers van het Steunpunt Onderwijs bekend zijn. Ook in de bestanden van de afdelingen Werk en Inkomen komt een deel van deze jongeren voor. In het onderzoeksrapport van het

Jeugdinstituut van de Vrije Universiteit “Normeringen voor jongerenwerk in Schiedam” wordt uitgegaan van een risicogroep in Schiedam van 2089 jongeren.

We zien een verhoogd risico bij jongeren van Antilliaanse en Marokkaanse afkomst. Om de maatschappelijke kansen voor deze jongeren te verbeteren is extra inzet bovenop de reguliere inzet wenselijk. Hiervoor stelt het rijk de grote gemeenten extra middelen ter beschikking. Deze middelen stellen ons in staat om binnen de verschillende onderdelen van het jeugdbeleid aan deze groepen extra aandacht te besteden.

In onze stad zijn de laatste jaren ervaringen opgedaan met verschillende vormen van mentoraattrajecten; we zijn gestart met Moustakbel, een mentoraatproject specifiek gericht op Marokkaanse jongeren; inmiddels is dit project omgevormd tot het mentoraatproject Jongeren aan Zet, dat zich op een veel bredere groep jongeren richt. In het kader van het bestuurlijk arrangement Antillianen dat wij met het rijk hebben afgesloten is er voor Antilliaanse jongeren een mentoraatproject Mi Kas Nobo dat tevens woonbegeleiding biedt. Op basis van voorlopige schattingen verwachten wij dat zeker 150 jongeren voor de verschillende mentoraattrajecten in aanmerking komen. Vormen waarbij vrijwilligers ingezet worden als coach of buddy voor jongeren zoals het Rotterdamse Big Brother/Big Sister zullen bestudeerd worden op hun toepasbaarheid op de Schiedamse situatie.

Vanaf september 2007 bestaat er binnen Schiedam de pilot voor Individueel Jongerenbegeleider. Deze pilot wordt uitgevoerd door een trajectbegeleider die een caseload heeft van 10 jongeren. Nu al is duidelijk dat uitbreiding van deze interventiecapaciteit nodig is. Wij denken dat het dan vooral moet gaan om psychosociale deskundigheid. Ons doel is om 50 jongeren in een traject van 3 maanden te kunnen plaatsen. Daarvoor is een Jongeren Interventie Team nodig dat bestaat uit 5 begeleiders. Bij het inrichten van dit team zullen wij de succesfactoren van de pilot in Nieuwland – zoals het feit, dat de intensieve begeleiding in de eigen setting van de jongere plaatsvindt - nadrukkelijk in beschouwing nemen.

Ambitie

Het voorkomen dat jongeren met meervoudige problemen verder afglijden of uitvallen en het bieden van perspectief op scholing en werk voor risicjongeren. Daarnaast moet de begeleiding leiden tot het tegengaan van criminaliteit.

Acties

21. *Uitbreiden huidige aanbod mentoraattrajecten tot 150 deelnemers en voortzetting Mi kas Nobo*
22. *Oprichten Jeugd Interventie Team, door het omzetten van de huidige trajectbegeleidingcapaciteit van 1 Fte naar 5 Fte.*

4.3 Vrije tijd en openbare ruimte

Jeugdbeleid is niet alleen gericht op het versterken van de kansen van jongeren. Het gaat ook om ‘meedoen’, jongeren deel uit laten maken van de lokale samenleving. Het omgevingsdomein “Vrije tijd en openbare ruimte” draait dan ook om twee zaken. De stad moet een prettige plek voor kinderen zijn om op te groeien. Daarnaast proberen wij jongeren te stimuleren om actief deel uit te maken van de stad.

Schiedam, een stad om op te groeien

De buurt waarin kinderen zich dagelijks bevinden, vormt een belangrijk deel van hun directe leefomgeving. Het sociale leefklimaat, de fysieke kwaliteit van de buurt en de aanwezige voorzieningen zijn belangrijke factoren voor het opgroeien van kinderen. De afgelopen

decennia zijn de buurt en de straat als plekken waar kinderen opgroeien echter op de achtergrond geraakt. Gevoelens van onveiligheid en afnemende sociale cohesie hebben bijgedragen aan het ontstaan van ‘achterbankkinderen’ en aan de ontwikkeling waarbij meer ouders hun kinderen binnenhouden omdat de straat niet langer als een veilige plek wordt gezien.

Het project “Thuis Op Straat” (TOS) streeft ernaar de sfeer op de pleinen en in de straten te verbeteren en zorgt ervoor dat kinderen en jongeren zich buiten thuis voelen. TOS organiseert allerlei sport- en spel activiteiten op de pleinen (of bij slecht weer op scholen, in gymzalen of wijkcentra). Wij willen in lijn met dit project de straat heroveren voor de jeugd. Het is daarbij een voorwaarde dat buurten goed zijn ingericht en dat kinderen (weer) lekker buiten kunnen spelen. Schiedam heeft een gevarieerd karakter. Per buurt of wijk zijn er grote verschillen. Een belangrijke opgave voor de komende jaren is om de openbare ruimte als speelruimte voor kinderen en verblijfsruimte voor de jeugd te versterken. In het “Speelruimte plan gemeente Schiedam 2007-2016” worden de uitgangspunten voor het speelruimtebeleid weergegeven en wordt geschetst welke aanpassingen nodig zijn om hieraan te voldoen. Belangrijk daarbij is dat het niet alleen gaat over het realiseren van voorzieningen als speeltoestellen of trapveldjes, maar ook over maatregelen om de openbare ruimte – zoals dat heet – beter bespeelbaar te maken.

In de verschillende wijkcentra worden ook activiteiten voor jongeren georganiseerd. Toch blijft de behoefte aan een specifieke jongerenvoorziening onverkort actueel. Uit het rapport van de VU “normeringen voor jongerenwerk in Schiedam” blijkt dat er een potentiële doelgroep bestaat van 1.421 regelmatige bezoekers van voorzieningen van het jongerenwerk. Op dit moment wordt maar ongeveer de helft van deze groep bereikt. Door uitbreiding van het professionele aanbod, betere samenwerking met scholen en sportclubs en medegebruik van elkaars accommodaties en aanbod kan het bereik van jongeren door het jongerenwerk worden vergroot.

Daarnaast blijkt uit de bevindingen van de Verkenningcommissie Jeugdbeleid dat jongeren ook behoefte hebben aan huiskamerachtige plekken in de diverse wijken. Wij willen samen met jongeren onderzoeken hoe we dit het beste vorm kunnen geven.

Ambitie

Realiseren van een voor kinderen, jongeren en ouders aantrekkelijke sociale en fysieke leefomgeving in de Schiedamse wijken, met name in de achterstandswijken en wijken waar de meeste jongeren opgroeien.

Acties

23. *Uitvoeren maatregelen “Speelruimteplan gemeente Schiedam 2007-2016”.*
24. *Uitbreiding van het aanbod jongerenwerk door formatie-uitbreiding jongerenwerk.*
25. *In beschikking SWS voor 2009 e.v. voorwaarden opnemen ten aanzien van samenwerking met scholen en sportverenigingen.*
26. *Opzetten jongerenvoorziening in Noord naar Waalwijks model.*
27. *Uitschrijven wedstrijd “check je plek” voor het uitwerken van 1 huiskamerachtige plek op experimentele basis.*

Schiedam, een stad die bindt

Wij willen jongeren niet alleen binden aan de stad door de beschikbaarheid van aantrekkelijke voorzieningen. Voor de vitaliteit van de stad is het minstens zo belangrijk om jongeren ook actief te betrekken bij elkaar en bij de stad, hun mening te kennen en hun

creativiteit en inzet te gebruiken bij het oplossen van stedelijke vraagstukken. Een voorbeeld hiervan is de Verkenningcommissie Jeugdbeleid die is samengesteld uit zowel leden van de raad als jongeren en intensief met de jongeren, maar ook met allerlei maatschappelijke partijen, heeft samengewerkt aan het realiseren van de eindrapportage.

Een concreet resultaat van deze verkenning is de oprichting van Jong Geluid, een groep enthousiaste jongeren, die zich actief gaan bezighouden met allerhande aspecten van participatie, waaronder de activering van andere jongeren. Aan deze Jongerenambassadeurs wordt een werkbudget ter beschikking gesteld ten behoeve van deskundigheidsbevordering en voor relevante activiteiten. De jongerenambassadeurs zullen worden getraind zodat ze worden voorbereid op deze taken. Gevraagd en ongevraagd advies geven kan een van de taken van de jongerenambassadeurs zijn. Een specifieke taakinvoering zal vorm krijgen gedurende de training.

Er zijn in Schiedam uiteenlopende initiatieven, waarbij jongeren zich actief inzetten voor de maatschappij. Wij zijn van plan de ruimte voor dergelijke initiatieven te vergroten en zullen in 2008 in overleg met jongerenvertegenwoordigers bezien hoe dit op een voor jongeren interessante wijze is vorm te geven (bijvoorbeeld door middel van 'sociale bonuspunten', een spaarsysteem waarmee jongeren die zich verdienstelijk maken voor hun wijk, kunnen sparen voor een aanbod van culturele of sportieve aard) Tevens willen wij jongeren stimuleren ideeën aan te dragen door het uitloven van een jongerenprijs.

Ambitie

Jongeren betrekken bij de stad door activering, informatie en maatschappelijke bewustwording.

Acties

28. *Uitvoeren van een aantrekkelijk interactief programma voor maatschappelijke en politieke bewustwording voor scholieren tussen 14 en 18 jaar.*
29. *Faciliteren en stimuleren van verschillende initiatieven van jongeren gericht op verkrijgen van informatie vanuit de jeugd over wat hen bezighoudt*
30. *Uitwerken en implementeren van het concept 'sociale bonuspunten' voor kinderen en jongeren.*

Schiedam, een veilige stad

Voor nogal wat ouderen zijn samenscholende jongeren bijna per definitie bedreigend. Zeker als ze de jongeren niet kennen. Het is een feit dat jongeren elkaar opzoeken in de openbare ruimte. Zo lang dat niet leidt tot overlastgevend of hinderlijk gedrag is dat geen probleem. Desondanks vormt groepsgegedrag een risico voor het over de schreef gaan van jongeren. In Schiedam zijn 13 à 15 overlastgevende groepen. Deze groepen veranderen nogal eens van samenstelling, verdwijnen of gaan op in andere groepen. Gezien de omvang van dit probleem is een integrale aanpak op stedelijk- en op wijkniveau van groot belang. Op dit moment is een nota veiligheid in voorbereiding waarin onder andere op het gebied van overlastgevende groepen een aantal maatregelen wordt aangekondigd. In het kader van dit actieprogramma zetten wij in op een drietal preventiemaatregelen voor het terugdringen van overlast die door deze groepen wordt veroorzaakt.

Ambitie

Realiseren van een integrale benadering van hinderlijke, overlastgevende groepen vanuit het jongerenwerk.

Acties

31. *Realiseren van een proactieve aanpak van hinderlijk groepen. Activiteiten lopen uiteen van doorgeleiding naar activiteiten tot bemiddeling met buurtbewoners.*
32. *Inzetten van ambulante jongerenwerk op jaarlijks minimaal 5 overlastgevende groepen.*
33. *Afstemmen van acties rond probleemjongeren met de relevante partners via MULTI-signaal en casuïstiekbesprekingen in de netwerken.*

5 Het realiseren van de ambities: onze sturingsfilosofie

Om onze ambities te kunnen realiseren, kennen wij onszelf een actieve regierol toe. Daarbij realiseren wij ons goed dat het succes daarvan in grote mate afhangt van de medewerking van lokale partners bij deze ambities én de mate waarin lokale en regionale partners hun eigen verantwoordelijkheden effectief oppakken. Anders gezegd: effectief beleid kan alleen tot stand komen als de regisseur zich realiseert, dat complexe thema's om samenwerking vragen. Deze samenwerking bestaat uit afstemming tussen de verschillende werkvelden, organisaties en activiteiten (ketenregie) en het organiseren van een hechte samenwerking (niet-vrijblijvende netwerken). De samenwerking die ons voor ogen staat, laat zich in drie begrippen samenvatten: doelgericht, uitvoeringsgericht en resultaatgericht. Hiertoe willen wij een convenant afsluiten met onze partners waarin we onze inspanningen en die van onze partners concretiseren en bevestigen.

Doelgerichte samenwerking

De samenwerking van verschillende partijen aan een gezamenlijk doel karakteriseert zich als een gezamenlijke agenda waaraan ieder zijn aandeel levert. Wij zullen daarbij het initiatief nemen tot het maken van concrete afspraken met zowel de lokale partners als de andere overheden. Om de voortgang en afspraken in het jeugdbeleid te volgen, te bewaken en bij te sturen, zullen wij een periodiek overleg Jeugd instellen met de kernpartners in het brede jeugdbeleid, zoals Bureau Jeugdzorg, Careyn, Jeugdplein, GGD, SWS en de schoolbesturen. Dit overleg Jeugd wordt voorgezeten door de clustermanager Maatschappelijke Ontwikkeling en komt 3 keer per jaar bijeen. Op bestuurlijk niveau zal onder leiding van de wethouder Jeugd 1 keer per jaar overleg plaatsvinden over de voortgang.

Uitvoeringsgerichte samenwerking

De uitvoering van het jeugdbeleid is maatwerk. Het verbinden van verschillende inhoudelijke disciplines, werkmethodes en registratiewijzen vereist creativiteit, inhoudelijke deskundigheid en een praktische inslag. Van de partners zal een forse inzet worden gevraagd bij het tot uitvoering brengen van de actiepunten. Niet alleen gaat het daarbij om het maken van sturende afspraken met de maatschappelijk partners en het daarbij realiseren van noodzakelijke randvoorwaarden, zoals het beschikbaar stellen van mensen en middelen. Zeker zo belangrijk is dat wij voortdurend oog blijven houden voor de kwaliteit van de samenwerking en de effectiviteit van de gekozen oplossingen. Wij zullen interveniëren waar zich crisissituaties voordoen of waar instellingen nalaten in te grijpen.

Kennisgerichte samenwerking

Kennis vormt de basis voor effectief handelen. Uiteraard draagt de samenwerking tussen deskundigen uit de verschillende disciplines bij aan het vergroten van kennis. Om gedurende de uitvoering van het actieprogramma de resultaten en ontwikkelingen structureel te volgen, zal een beoordelingskader worden ontwikkeld voor geboekte resultaten en voor verbetering van de aansluiting en samenwerking in en tussen de ketens. In de eerste plaats zal op basis van dit beoordelingskader jaarlijks een voortgangsrapportage verschijnen. In de tweede plaats zullen er in de jeugdmonitor structureel gegevens verzameld worden over de 'staat van de jeugd', met daarin gegevens over vroegtijdig schoolverlaten, gezondheid, jeugdwerkloosheid, jongerenoverlast, etc. Ten derde willen wij jaarlijks een verdiepend onderzoek laten plaatsvinden naar een voor de lokale partners belangrijk thema, zoals bijvoorbeeld gezinsproblematiek.

Actie

35. *Uitbreiding jeugdmonitor met algemene data en specifieke onderzoeken.*

Hoofdstuk 6 Het actieprogramma in vogelvlucht

THUIS

Kinderen hebben een goede start

Ambities

Het optimaliseren van de zorg en ondersteuning voor ouders en kinderen met vraagstukken rond opvoeden en opgroeien.

Het bieden van maximale kansen aan kinderen en jongeren op een gezonde ontwikkeling.

Het door middel van een intensieve en gecoördineerde aanpak bereiken, begeleiden en perspectief bieden aan gezinnen die niet bereid zijn op vrijwillige basis hulpverlening te accepteren.

Acties

1. Inrichten van twee Centra voor Jeugd en Gezin waarin tenminste de Jeugdgezondheidszorg, de vijf functies van opvoed- en opgroeiondersteuning, het Bureau Jeugdzorg en de schakel met de schoolzorgstructuur zijn gebundeld.
Financiën: Moeten nog verder uitgewerkt worden binnen de beschikbare financiële kaders voor het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en Jeugdgezondheidszorg (JGZ).
Beschikbaar: 2008: € 282.250 voor het CJG en € 824.293 voor JGZ
2009: € 512.728 voor het CJG en € 964.834 voor JGZ
2010: € 668.810 voor het CJG en € 964.834 voor JGZ
2011: € 846.750 voor het CJG en € 964.834 voor JGZ
Totaal € 6.029.334 voor vier jaar
Fasering: In 2008 eerste CJG in Nieuwland tbv zuidelijk stadsdeel
In 2009/2010 tweede CJG in noordelijk stadsdeel
Partners: GGD RR, Careyn, Bureau Jeugdzorg, Stadsregio Rotterdam, naast mogelijke aanvulling met lokale partners
2. Inbedding van de voormalige Awbz-taken die in het kader van de Wmo in het gemeentelijk domein vallen, in de lokale Jeugdgezondheidszorg.
Financiën: € 486.137
Beschikbaar: € 533.586 bekostiging uit voor dit doel verkregen rijksmiddelen
Fasering: Ingegaan 2007
Partners: RIAGG, GGD-RR
3. Het bestrijden van overgewicht bij kinderen.
Financiën: € 115.000
Dekking: € 58.000 GSB-middelen beschikbaar (tot 2010)
€ 57.000 wordt gefinancierd als plusproduct van de GGD (tot 2010)
€ 115.000 wordt gefinancierd als plusproduct van de GGD (Na 2010)
Fasering: Actieplan regio NWN, versie Schiedam november 2007 in werking
Partners: GGD RR, Careyn, scholen, SWS, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven

4. Verhogen van het bereik van de Jeugdgezondheidszorg onder de groep 4-19 jaar.
 Financiën: Valt binnen kader CJG
 Dekking: Er is nog geen structurele dekking, invoering is afhankelijk van de Brede Doeluitkering CJG
 Fasering: 2008
 Partners: GGD RR

5. Invoeren VIG-methode gezinsaanpak. Jaarlijks worden 6 tot 8 gezinnen extra in dit traject opgenomen.
 Financiën: € 72.000 geraamd (€ 9.000 per traject intensieve begeleiding)
 Dekking: € 72.000 uit opvoedingsondersteuning
 Fasering: 2008
 Partners: Nader te bepalen op basis van offerte

Signaleren en zorgcoördinatie

Ambitie

Met de partners in het jeugdbeleid zodanige afspraken maken over signalering, melding en coördinatie dat er in Schiedam geen jongeren met problemen buiten beeld zijn van hulpverlenende instanties en dat de hulp efficiënt en effectief is.

Acties

6. Het aanstellen van de manager CJG in gemeentelijke dienst.
 Financiën: Raming € 90.000, uit BDU-CJG te bekostigen
 Dekking: Brede Doeluitkering CJG
 Fasering: 2008
 Partners: N.v.t.

7. Uitvoeren van een traject Deskundigheidsbevordering signalering gericht op Schiedamse professionals die werken met kinderen en jongeren.
 Financiën: Ten laste van opleidingsbudgetten instellingen
 Dekking: Niet van toepassing: valt binnen de reguliere scholingstaak van de instellingen
 Fasering: 2008
 Partners: Alle betrokken instellingen

8. Implementatie van geïntegreerd peuterspeelzaalwerk.
 Financiën: € 325.000 per jaar
 Dekking: Geen: niet opgevoerd bij de zomernota 2009
 Fasering: 2009 e.v.
 Partners: scholen, peuterspeelzaalinstellingen

9. Stroomlijnen en uitbreiding van huidige structuur van zorgnetwerken tot uniforme structuur van wijk- en schoolgerichte netwerken onder gemeentelijke regie op basis van het uitgangspunt 1 kind, 1 plan, 1 casemanager. Hiertoe wordt in 2008 een onderzoek door AEF uitgevoerd.
 Financiën: Is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dat in 2008 wordt verricht
 Dekking: Vooralsnog niet van toepassing
 Fasering: 2009 e.v.
 Partners: scholen, SWS, Maatschappelijke Dienstverlening, Jeugdzorg, GGD RR, Careyn, politie

10. Het onderbrengen van de GOSA-regisseur bij het CJG en aanstellen van deze regisseur in gemeentelijke dienst.

Financiën: € 80.000

Dekking: Is reeds structureel in voorzien in reguliere begroting

Fasering: medio 2008

Partners: N.v.t.

11. Het implementeren van het opschalingmodel voor crisisgevallen onder leiding van de wethouder jeugd.

Financiën: Budgettair neutraal

Dekking: Niet van toepassing

Fasering: 2008

Partners: Jeugdzorg, Politie, Lokale partners

SCHOOL EN WERK

Voortijdig schoolverlaten

Ambitie

Terugdringen van voortijdig schoolverlaten, waarbij we inzetten op minimaal 10% minder voortijdige schoolverlaters in het schooljaar 2008/2009 dan in 2006/2007. Eind 2010 is het aantal herplaatste voortijdige schoolverlaters 25% hoger dan begin 2008.

Acties

12. Realiseren van jaarlijks 10 stage- en leerwerktrajecten voor jongeren bij de gemeente.
Financiën: € 20.000 per jaar (o.b.v. € 2000 stagevergoeding per jongere per jaar)
Dekking: Vooralsnog geen dekking
Fasering: 2009
Partners: N.v.t.
13. Ontwikkelen van een aanpak nazorgtraject, gericht op terugkeer van jongeren na detentie in het onderwijs.
Financiën: Reguliere middelen nazorg jeugdige veelplegers
Dekking: Niet van toepassing, het betreffen reguliere middelen
Fasering: Doorlopend
Partners: Justitie, reclassering, scholen, SWS, Maatschappelijke Dienstverlening, Woonplus
14. Versterking en uitbreiding van de leerplichtfunctie
Financiën: € 80.000 per jaar
Dekking: € 80.000 is opgenomen in de zomernota 2009
Fasering: 2009
Partners: N.v.t.
15. Start van het Steunpunt Jongeren in 2008.
Financiën: 2008: € 15.842
2009: € 14.334
Dekking: Uit de extra middelen voor de Wet Werk en Bijstand
Fasering: 2008
Partners: NWN-gemeenten, CWI, UWV, Steunpunt Onderwijs
16. Het in 2009 realiseren van een Makkelijk Leesplein in de bibliotheek en het op termijn uitvoeren van taalkr8! In het VMBO. Voor Taalkr8 moet nog een methode gekozen worden.
Financiën: € 20.000 voor een makkelijk lezenplein
Kosten Taalkr8 afhankelijk van keuze voor een programma
Dekking: € 4.000 provinciale subsidie voor het Makkelijk Leesplein
Fasering: 2009
Partners: scholen, bibliotheek
17. Uitbreiden van de reboundachtige voorzieningen voor het herplaatsen van voortijdig schoolverlaters.
Financiën: 10 trajecten p.j. à € 5.000 = € 50.000 p.j.
Dekking: Vooralsnog geen dekking
Fasering: 2009
Partners: scholen, ROC's, Jeugdzorg, uitvoerende instelling, GGZ, werkgevers

Voorkomen en tegengaan van jeugdwerkloosheid

Ambitie

Iedere jongere onder de 27 jaar volgt onderwijs of heeft een baan.

Acties

18. Jongeren zonder startkwalificatie worden actief opgespoord, door middel van schriftelijke oproepen en huisbezoeken.
- Financiën: Budgettair neutraal
Dekking: Niet van toepassing, het betreft reguliere middelen
Fasering: Doorlopend
Partners: scholen, uitkeringsinstanties
19. Iedere niet-uitkeringsgerechtigde jongere krijgt binnen 4 weken een aanbod richting school, werk of 'werken en leren'.
- Financiën: Budgettair neutraal
Dekking: Niet van toepassing, het betreffen reguliere middelen
Fasering: 2009
Partners: scholen, uitkeringsinstanties, werkgevers
20. Invoering van de lokale leerwerkplicht waardoor wij jongeren zonder startkwalificatie van 18-23 jaar beter kunnen terugleiden naar school of werk.
- Financiën: Budgettair neutraal
Dekking: Niet van toepassing, het betreffen reguliere middelen
Fasering: 2009
Partners: scholen, bedrijfsleven (profit en non-profit)

Iedereen aan boord

Ambitie

Het voorkomen dat jongeren met meervoudige problemen verder afglijden of uitvallen en het bieden van perspectief op scholing en werk voor risicojongeren. Daarnaast moet de begeleiding leiden tot het tegengaan van criminaliteit.

Acties

21. Uitbreiden huidige aanbod mentoraattrajecten tot 150 deelnemers en voortzetting Mi Kas Nobo.
- Financiën: € 262.500 voor 150 mentoraatstrajecten
Dekking: 2008: € 140.000 dekking uit GSB-middelen + € 110.000 Mi Kas Nobo
2009: € 140.000 dekking uit GSB-middelen + € 110.000 Mi Kas Nobo (zomernota)
2010: € 110.000 Mi Kas Nobo (zomernota)
Fasering: Tot 2011
Partners: SWS, Maatschappelijk Centrum Rotterdam e.o.

22. Oprichten Jeugd Interventie Team, door het omvormen van de huidige trajectbegeleidingcapaciteit van 1 Fte naar 5 Fte.

Financiën: € 320.000

Dekking: € 240.000 opgenomen in de zomernota

Fasering: 2009 e.v.

Partners: Uitvoerende instelling(en) nader te bepalen

VRIJE TIJD EN OPENBARE RUIMTE

Schiedam, een stad om op te groeien

Ambitie

Realiseren van een voor kinderen, jongeren en ouders aantrekkelijke sociale en fysieke leefomgeving in de Schiedamse wijken, met name in de achterstandswijken en wijken waar de meeste jongeren opgroeien.

Acties

23. Uitvoeren maatregelen "Speelruimteplan gemeente Schiedam 2007-2016".
- Financiën: € 1 miljoen investering, beheer en onderhoud vervolgens binnen de huidige budgetten, die daarvoor beschikbaar zijn
- Dekking: 2009: € 160.000 opgenomen in zomernota
2010: € 160.000 opgenomen in zomernota
2011: € 180.000 opgenomen in zomernota
- Fasering: Uitvoering vanaf 2009
- Partners: Schoolbesturen, Woonplus, ONS (onderhoud en beheer)
24. Uitbreiding van het aanbod jongerenwerk door formatie-uitbreiding jongerenwerk.
- Financiën: Raming 4 fte op termijn: € 320.000
- Dekking: Vooralsnog geen dekking
- Fasering: Vanaf 2009 ev, geleidelijk
- Partners: SWS
25. In beschikking SWS voor 2009 e.v. voorwaarden opnemen ten aanzien van samenwerking met scholen en sportverenigingen.
- Financiën: Budgettair neutraal
- Dekking: Niet van toepassing
- Fasering: 2009
- Partners: SWS, scholen, sportverenigingen
26. Realiseren jongerenvoorziening in Noord naar Waalwijks model.
- Financiën: € 1.5 miljoen investeringskosten
€ 400.000 jaarlijkse exploitatiekosten per jaar
- Dekking: € 616.000 investeringsmiddelen beschikbaar
€ 111.000 exploitatiemiddelen beschikbaar
- Fasering: 2008 voorbereiding, 2009 gereed
- Partners: SWS, Politie, sponsors
27. Uitschrijven wedstrijd "Check je plek" voor het uitwerken van een huiskamerachtige plekken op experimentele basis.
- Financiën: € 20.000 per project per jaar
- Dekking: € 20.000 opgenomen in de zomernota
- Fasering: 2009
- Partners: Jongeren

Schiedam, een stad die bindt

Ambitie

Jongeren betrekken bij de stad door activering, informatie en maatschappelijke bewustwording.

Acties

28. Uitvoeren van een aantrekkelijk interactief programma voor maatschappelijke en politieke bewustwording voor scholieren tussen 14 en 18 jaar.
Financiën: Raming € 10.000 per jaar
Dekking: Vooralsnog geen dekking
Fasering: 2009 e.v.
Partners: Jongeren, schoolbesturen, gemeenteraad

29. Faciliteren en stimuleren van verschillende initiatieven van jongeren gericht op verkrijgen van informatie vanuit de jeugd over wat hen bezighoudt.
Financiën: Raming € 10.000 per jaar
Dekking: Vooralsnog geen dekking
Fasering: 2008 e.v.
Partners: Jongeren, jongerenorganisaties

30. Uitwerken en implementeren van het concept 'sociale bonuspunten' voor kinderen en jongeren.
Financiën: P.m.
Dekking: Vooralsnog geen dekking
Fasering: 2009 e.v.
Partners: Jongeren, jongerenorganisaties, scholen, SWS

Schiedam, een veilige stad

Ambitie

Realiseren van een integrale benadering van hinderlijke, overlastgevende groepen vanuit het jongerenwerk. Wij zetten in op het aanpakken van tenminste 5 overlastgevende groepen per jaar.

Acties

31. Realiseren van een proactieve aanpak van hinderlijk groepen. Activiteiten lopen uiteen van doorgeleiding naar activiteiten tot bemiddeling met buurtbewoners.
Financiën: Budgettair neutraal
Dekking: Niet van toepassing, het betreft reguliere middelen
Fasering: Doorlopend
Partners: SWS, Politie

32. Inzetten van ambulante jongerenwerk op jaarlijks minimaal 5 overlastgevende groepen.
Financiën: Budgettair neutraal
Dekking: Niet van toepassing, het betreft reguliere middelen
Fasering: Doorlopend
Partners: SWS

33. Afstemmen van acties rond probleemjongeren met de relevante partners via MULTI-signaal en casuïstiekbesprekingen in de netwerken.

Financiën: € 15.000 per jaar voor onderhoud Multi-signaal, rest valt onder reguliere taakuitoefening
Dekking: € 15.000 opgenomen in de zomernota
Fasering: Doorlopend
Partners: GOSA-regisseur, CJG-partners, Politie

Monitoring

Actie

34. Uitbreiding jeugdmonitor met algemene jeugdgerelateerde data en specifieke onderzoeken

Financiën: € 37.500 per jaar

Dekking: vooralsnog voor 50% gefinancierd met GSB-middelen, maar nog geen dekking voor de ontbrekende 50%

Fasering: 2009

Partners: scholen, GGD RR, jongeren

Relevante rijksmiddelen, die ten behoeve van het jeugdbeleid beschikbaar zijn:

2e tranche Grote Steden Beleid (2005-2009), pijler SIV, subdoel integraal jeugdbeleid en onderwijs: diverse posten

Brede Doeluitkering CJG, plus accrès Gemeentefonds ten behoeve van CJG, 2008-2011

	2008	2009	2010	2011	Totaal
Brede doeluitkering CJG Schiedam					
Onderdeel 1 (JGZ)	€ 824.293	€ 964.834	€ 964.834	€ 964.834	€ 3.718.795
Onderdeel 2 (WMO)	€ 282.250	€ 512.728	€ 668.810	€ 846.750	€ 2.310.538
Gemeentefond CJG	€ 148.235	€ 296.470	€ 444.705	€ 592.940	€ 1.482.350
Totaal	€ 1.254.778	€ 1.774.032	€ 2.078.349	€ 2.404.524	€ 7.511.683

BOS-impuls

- 1^e tranche 2005 t/m 2008: 3 projectgebieden te weten: Schiedam-West, groenoord en Noord-Noord elk € 50.000 BOS-middelen per jaar, gedurende 4 jaren
- 2^e tranche 2006 t/m 2009: 2 projectgebieden te weten: Schiedam-Zuid en Schiedam-Oost elk € 50.000 BOS-middelen per jaar, gedurende 4 jaren
- 3^e tranche 2007 t/m/ 2010: 1 projectgebied te weten Nieuwland, € 50.000 BOS-middelen per jaar, gedurende 4 jaren

Impuls Brede School, Sport en Cultuur (2008-2012)

2008: € 249.504

2009 t/m 2011: € 124.504 per jaar

2012: € 207.222

Stimuleringsregeling Ruimte voor Contact

Project Sport verbreedert, de rol van ouder/coach: € 195.000

Grove indicatie van benodigde extra middelen, onder voorbehoud van nadere uitwerking van de deelplannen. Uitvoering is afhankelijk van het per deelplan ter beschikking stellen van de middelen door de gemeenteraad. Voor een aantal onderdelen zijn nog geen middelen ter beschikking gesteld.

Actienummer	2008	2009	2010 en verder	Dekking
1	Moet nog ingevuld worden			Ja
2	€ 486.137	€ 486.137	€ 486.137	Ja
3	€ 57.000	€ 57.000	€ 115.000	Nee
4	Moet nog ingevuld worden			Ja
5		€ 72.000	€ 72.000	Ja
6	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	Ja
7	Reguliere taak uit reguliere budgetten			Ja
8		€ 325.000	€ 325.000	Nee
9	Moet nog ingevuld worden			Ja
10	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	Ja
11	€ -	€ -	€ -	Ja
12		€ 20.000	€ 20.000	Nee
13	Reguliere taak uit reguliere budgetten			Ja
14		€ 80.000	€ 80.000	Ja
15	€ 15.842	€ 14.334	€ 14.334	Ja
16		€ 20.000		€ 4.000
17		€ 50.000	€ 50.000	Nee
18	Reguliere taak uit reguliere budgetten			Ja
19	Reguliere taak uit reguliere budgetten			Ja
20	Reguliere taak uit reguliere budgetten			Ja
21		€ 262.500	€ 262.500	€ 250.000
22		€ 320.000	€ 320.000	€ 240.000
23*		€ 50.000	€ 50.000	Ja
24		€ 160.000	€ 320.000	Nee
25	Reguliere taak uit reguliere budgetten			Ja
26*		€ 1.500.000		€ 616.000
26**		€ 400.000	€ 400.000	€ 111.000
27		€ 20.000	€ 20.000	Ja
28		€ 10.000	€ 10.000	Nee
29	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	Nee
30		p.m.	p.m.	Nee
31	Reguliere taak uit reguliere budgetten			Ja
32	Reguliere taak uit reguliere budgetten			Ja
33	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	Ja
34		€ 18.750	€ 18.750	Nee
	€ 25.000	€ 4.060.721	€ 2.758.721	

* Investeringslasten

** exploitatielasten